

GMO-vaba platvorm: WTO otsus ähvardab rahvusriikide suveräänsust

Pressiteade
10. veebruar 2006

Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO) langetas teisipäeval, 7. veebruaril, otsuse et Euroopa Liit on rikkunud kaubandusreegleid, keelates oma territooriumile geneetiliselt muundatud (GM) taimede ja toidu impordi. Esialgset otsust võivad kõik asjakohased osapooled kommenteerida, seejärel teeb WTO lõpliku otsuse – arvatavasti 2006.a. lõpus või 2007.a. alguses.

Otsuse täpne sisu ei ole veel teada, kuna tegemist on ligi 1000-leheküljelise dokumendiga, mida ka diplomaadid ise ei ole veel suutnud läbi töötada. Vaidluse täpsed argumendid seni olnud konfidentsiaalsed. Siiski on juba teada, et WTO tegi otsuse, mille kohaselt EL poolt 1998. a. algatatud GMO-moratorium on vastuolus WTO kaubandusreeglitega. Samuti edastas Reuters info, et otsuse kohaselt ei ole ka EL liikmesriikidel õigust oma territooriumil GMO-sid keelata, nagu seda on teinud Prantsusmaa, Saksamaa, Austria, Itaalia, Luksemburg ja Kreeka.

GMO-vaba Eesti kampaaniaga liitunud organisatsioonid leiavad, et WTO seab turureglid ülimuslikeks keskkonnakaitse reeglite suhtes ja leiab, et WTO ähvardab rahvusriikide suveräänsust. WTO kompetentsi ei kuulu ega saagi kuuluda sedavõrd komplekssete otsuste tegemine, mis puudutavad kõiki geneetiliselt muundatud organismidega seotud keskkonnakaitset, majanduslikke ja tervisega seotud aspekte. Liiatigi on need riigiti väga erinevad.

GMO-vaba Eesti platvorm leiab, et Euroopa Liidu moratorium on olnud õigustatud ning seda poleks tohtinud lõpetada. GMO-dega seotud riskide väljaselgitamiseks kulub palju rohkem aega kui senini on kulutatud. Leiame, et keskseks poliitikavahendiks muutunud majandusorganisatsioon, nagu WTO, ei ole oma loomult kindlasti demokraatlik. WTO praeguse seisukoha järgselt võiks ka Venemaa nõuda ÜRO-lt õigust müüa Lähis-Idasse tuumarelva, kuna ka tuumarelvade müügi keelamiseks puudub teaduslik põhjendus ning keeluga rikutakse rahvusvaheliste relvakaubitsejate ärihuvisid. Leiame siiski, et keskkond, sotsiaalne õiglus, demokraatia ja inimõigused on väärtused, mis peavad pääsema suunama ja vajadusel ka määrama majanduslike otsuste langetamist, mitte vastupidi.

Eestis toetavad GMO-vaba Eesti kampaaniat 234 individuaalset maaomanikku ja 734 kodanikku. GMO-vaba Eesti kampaaniaga ühinenud organisatsioonidel on viidud läbi GMO-vabade piirkondade moodustamise juriidiline analüüs ning valmis on ka kohalikele omavalitsustele ja maaomanike gruppidele GMO-vabade piirkondade lepingute näidised. Kampaania ja sellega ühinenud organisatsioonide kohta saab infot www.eko.org.ee/gmo

Kontakt:
Nastja Pertsjonok

Kampaania koordinaator 51 32 891

Lisa: GMO teema ajaloost

WTOsGMO-teemaline vaidlus on WTO-s üks pikimaid. WTO kohtuvaidluse esitas EL-i vastu USA, hiljem ühinesid USA-ga ka Argentiina ja Kanada, väites, et EL-i moratorium kahjustab nende riikide eksporti ja ei ole teaduslikult põhjendatud. USA hinnangul on EL-i GM-põllumajandussaaduste keeld põhjustanud 300 miljoni dollari suurused kahjud aastas, kuna paljusid, peamiselt maisis sisaldavaid USA põllumajandustooteid ei lubatud EL oma turule. Diplomaadid ja tööstuste esindajad olid EL-le ebasoodsa otsuse langetamist juba ette ennustanud.

2004.a. hakkas EL pärast pea 6-aastast pausi taas GMO-sid turule lubama, mis tegi EL mitteametlikule GMO-de moratoriumile lõpu, kuid see ei juhtunud sugugi kõigi 25 liikmesriigi ühehäälsel nõusolekul. GMO-de keskkonda lubamine on jäänud EL-s senini väga vastuoluliseks küsimuseks.

Alates 1998. a. ei ole EL liikmesriigid veel kordagi jõudnud üksmeelele uute GMO-de lubamise suhtes, kuid moratoriumi lõppedes on Euroopa Komisjon – EL täidesaatev võim – pikemalt mõtlemata lubanud järjest kõik GMO-d turule, seda hoolimata omaaegsetest lubadustest, et „tundlikes“ küsimustes Komisjon oma võimu ei kuritarvita. Euroopa kodanike ettevaatus GMO osas on saanud selge väljenduse - on moodustunud suur hulk GMO-vabasid regioone, reaktsioonina Euroopa Komisjoni üha nõrgemale seisukohale.

Kui EL ei oleks omal ajal GMO-moratoriumit kehtestatud, kasvatataks EL-s praegu näiteks herbitsiiditolerantset rapsi, samas näitavad moratoriumi ajal tehtud uurimused praegu selle rapsi kahjulikku mõju loodusele. EL tarbijatest on läbivalt umbes 70% olnud muundtoidu kasutamise ja muundkultuuride kasvatamise vastu ning on seisukohal, et WTO otsus rikub EL kodanike õigust puhtale keskkonnale ning GMO-vaba toidu eelistajate valikuvabadust.

Asko Linno, Eestimaa Looduse Fond, Tel. +372 505 6878, www.elfond.ee

23.02.2006